

Terrorisme in institutenland

Paul Moussault en Jan Lust

Het Centrum voor Terrorisme en Contraterrorisme.

Breda: Uitgeverij Papieren Tijger, 2011; 184 blz.; € 15; ISBN 978-90-6728-255-0 (Vlugschrift 21).

Om goed te kunnen begrijpen waarom het boek *Het centrum voor terrorisme en contraterrorisme* van Paul Moussault en Jan Lust is geschreven, is het wellicht nuttig een flink stuk uit het slot van de inleiding te citeren. 'Wanneer een muis op haar weg over het veld een adder ontmoet, wordt ze, gefascineerd door de blik van het reptiel, verlamd van schrik en wordt een prooi van het ondiep. Maar wanneer men een blad of ander niet doorschijnend voorwerp voor de ogen van het slachtoffer houdt, en dit dus de adder niet meer ziet, verdwijnt de begoocheling en vervolgt de muis ongedeed zijn weg. Zulk een blad te willen zijn is de pretentie van dit vlugschrift, met de schuchtere hoop dat ook hier het experiment zal slagen. [...] Ons wapen is daarbij bijtende spot. Het is niet onze bedoeling de hier achtereenvolgens ontleedde [sic!] steunpilaren van onze samenleving te bekeren van de dwalingen hunner beroepskeuze. Aan bekeren hebben we meer dan het land. Karl Marx schreef al in 1844: "Het wapen van de kritiek kan overigens de kritiek van de wapens niet vervangen".'

Het dreigende slotzinnetje laat ik maar even buiten beschouwing, maar het doel van het boek is duidelijk genoeg. De onwetende burger (de muis) moet worden beschermd. Tegen wie? Tegen het ondiep, of althans tegen diens blik, die ons in begoocheling houdt, waardoor wij op het punt staan verslonden te worden. Het ondiep, het voornameste onderwerp van het boek, is het Centrum voor Terrorisme en Contraterrorisme (CTC), onderzoeksinstituut aan de Campus Den Haag van de Universiteit Leiden. Het boek

beschrijft dit instituut, enkele andere Nederlandse onderzoeksinstituten, en de belangrijkste Nederlandse experts op het gebied van terrorisme.

Het zou de onwetende lezer vergeven kunnen worden niet direct in te zien waarom er voor deze onderzoeksinstituten en experts gewaarschuwd moet worden, of wat er althans aan het licht moet worden gebracht om ons de ogen te openen. Het merkwaardige is dat de schrijvers van het boek deze vraag eigenlijk niet duidelijk beantwoorden en opvallend weinig uitwijden over *wat* er nou precies zo fout is aan de Nederlandse onderzoeksgemeenschap op het gebied van terrorisme. Het lijkt bijna alsof dit als vanzelfsprekend wordt beschouwd.

Kenmerkend is het volgende citaat (over de NISA, de *Netherlands Intelligence Studies Association*): 'Zonder enige schroom schrijven ze op hun onooglijke website: "De NISA is een in 1991 opgerichte studiegroep op het gebied van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en daaraan gerelateerde politiediensten; opgericht om het debat over inlichtingen- en veiligheidsvraagstukken te bevorderen en het onderzoek op dit gebied te ondersteunen. In de stichting zijn vertegenwoordigd academici, vertegenwoordigers van de media en medewerkers en oud-medewerkers van inlichtingen-, veiligheids- en politiediensten".'

Zonder enige schroom? Waarom deze studiegroep hierover schroom zou moeten tonen wordt niet uitgelegd, waarschijnlijk omdat dit voor de schrijvers zo vanzelfsprekend is, dat het geen verdere toelichting behoeft.

Af en toe echter laten de schrijvers zich even gaan, en wordt het duidelijk waartegen zij zich zien strijden. Over een congres georganiseerd door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) en het CTC schrijven zij: 'Zuiver wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de geheime dienst! Zoals in het voorafgaande al voldoende is aangetoond: aan collaborateurs in dezen geen gebrek.' Collaborateurs dus, heulers met de vijand, en de vijand zijn de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Maar als dat de vijand is, de diensten die door veel Nederlanders niet bepaald als een bedreiging worden ervaren, wie is dan de vriend? Met andere woorden, vanuit welk perspectief schrijven de schrijvers eigenlijk? Door de regels door is dit vrij duidelijk te lezen, maar slechts op enkele punten wordt het expliciet: de belangrijkste doelstelling van het CTC, als pion van de AIVD en de NCTb, wordt beschreven als: 'de psychologische oorlogsvoering tegen revolutionair links, tegen gewapende antagonistische krachten in de maatschappij'.

Revolutionair links? Het is bijna een beetje tragisch om te lezen, want hoewel de diensten en onderzoekers zich ongetwijfeld bezighouden met het in de gaten houden van 'revolutionair links', zijn dergelijke groepen toch al lang geen prioriteit meer. Dit geeft het hele boek een nogal paranoïde en wat anachronistisch karakter, en ergens is dit jammer. Het is namelijk duidelijk dat de schrijvers zeer veel kennis hebben van Nederlandse en internationale extreem-linkse bewegingen, en hierin wel degelijk de onderzoekers de baas zijn (of althans die indruk

overtuigend weten te wekken). De vele feitelijke onjuistheden in onderzoeken van Nederlandse terrorisme-experts die worden gesignaleerd, doen de lezer bijna hopen dat de schrijvers en onderzoekers eens zouden samenwerken.

Wat vervelend is, is dat de auteurs het hele boek door een nogal minachtende toon aanslaan, en hierbij de *ad hominem* niet schuwen: 'Het [boek van Beatrice de Graaf] onderscheidt zich derhalve door zulk een zoetelijke naïviteit, die bij een kind ontroerend zou zijn, maar die afkeer wekt, wanneer zij van een persoon uitgaat die officieel nog niet zwakzinnig is verklaard.'

Daarnaast is het jammer dat de kritiek vaak niet verder gaat dan een eindeloze beschuldiging van het gebruik van verkeerde namen of

jaartallen, en zelden theoretisch wat dieper op de zaak ingaat. Alhoewel, af en toe opduikende zinnen als 'de personificatie en psychiatrisering van revolutionaire politiek doelt er op dat zij als een politiek van de klasse niet begrepen wordt, zij is het propagandistische veld voor de fysieke liquidatie van de kaders en geeft ruimte aan de psychologische oorlogsvoering tegen de revolutionaire guerilla's' – die zinnen doen niet echt hopen op meer.

Uiteindelijk laat het boek de lezer wat verward achter: hier wordt kritiek geleverd op instituties vanuit een door deze instituties waarschijnlijk doodgewaande hoek. Op zich zelf is het terrorisme-onderzoek een vakgebied dat het zeker verdient eens met een kritische blik te worden bekeken: wat levert het ons

uiteindelijk op, en in hoeverre is het internationale wereldje van experts inderdaad teveel naar binnen gericht? Legitieme vragen, die helaas in dit werk op een wijze worden beantwoord die lastig serieus te nemen is.

Vincent van Beest

Vincent van Beest is werkzaam bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en was dat voorheen bij onder andere TNO, de NAVO en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Naast diverse boekbesprekingen publiceerde hij in dit blad het artikel 'Dreiging van terrorisme met CBRN-middelen: urgentie van analyse' (juni 2009, blz. 309-313).